

sans og en rudimentær samvittighed muligvis optræder hos vore nærmeste abe-slægtninge. Så selvom Pavens erklæring opfordrer til en fredelig forening af evolutionslære og religion, er der nok at tage fat på for det pontifikale akademi og andre, der ønsker at undersøge erklæringens praktiske implikationer.

Anne Gammelgaard

Referencer:

Dawkins, R.: 1976. *The Selfish Gene*, Oxford: Oxford University Press.

Dennett, D.C.: 1995. *Darwin's Dangerous Idea*, New York: Touchstone; Simon & Schuster.

Simpson G.G.: 1967. *The Meaning of Evolution*. New Haven (CT): Yale University Press.

Maxwells naturfilosofi

Peter M. Harman, *The Natural Philosophy of James Clerk Maxwell*, Cambridge: Cambridge University Press 1998, xiv + 232 sider. £35.00/\$59.95.

Formålet med denne bog er at give en sammenhængende og fuldstændig fremstilling af Maxwells naturfilosofi. Harman går kronologisk frem ved først at beskrive påvirkningerne fra Maxwells naturvidenskabelige og filosofiske uddannelse i Edinburgh og Cambridge og derefter følge hans arbejde, som det udviklede sig gennem hans karriere. Det har den heldige virkning, at hans indsats på forskellige områder af fysikken, først og fremmest statistisk mekanik og elektromagnetisme, som sædvanligvis er blevet behandlet separat, ofte af forskellige forfattere, her beskrives side om side. Dette gør det muligt for Harman at foretage interessante sammenligninger mellem hvirvelmodellen for magnetisme og den elastiske molekylemodel for gasser, eller mellem de senere 'dynamiske teorier' for elektromagnetisme og gasser.

Som det fremgår både af titlen og af flere kapiteloverskrifter ('Physical and geometrical analogy', 'Models and mechanisms', 'Physical reality: ether and matter', 'Physics and metaphysics') er det de fundamentale filosofiske aspekter i Maxwells tænkning, der interesserer Harman. Bogen indeholder derfor ikke meget af den slags

detaljerede tekniske analyser af Maxwells fysik, som Maxwell-litteraturen ellers er så rig på. Men det betyder ikke at Harman er blind for de tekniske aspekter af Maxwells arbejder; når det er påkrævet, demonstrerer han et glimrende talent for at fremstille resultaterne af sådanne analyser kort og forståeligt, og udnytte dem i sin argumentation. Bogen er frem for alt en syntese, der både bygger på Harmans udstrakte kendskab til primærkilderne, hvoraf mange er indeholdt i hans egen trebindsudgave af Maxwells utrykte skrifter og breve, og på hans eget og andre videnskabshistorikers forudgående analysearbejde.

Bogen slutter noget brat med et afsnit omhandlende Maxwells modvilje mod materialismen og hans syn på naturen som kausal, men ikke deterministisk. Mange læsere vil sikkert være enige med mig i at beklage manglen på et konkluderende slutafsnit med et resumé af de vigtigste elementer i Harmans forståelse af Maxwells tænkning og dens udvikling. Nogle kunne sikkert også ønske sig en alfabetisk ordnet bibliografi. Men man kommer ikke uden om, at Harmans bog er en nuanceret og velargumenteret indføring, den bedste til dato, i de ontologiske og epistemologiske opfattelser, som dannede grundlaget for Maxwells banebrydende fysiske teorier.

Ole Knudsen

Den tidløse kamp mellem videnskab og religion?

John H. Brooke og Geoffrey Cantor, *Reconstructing Nature – The Engagement of Science and Religion*, Edinburgh: T&T Clark 1998, i-xii + 367 sider. £24.95.

Der er sagt og skrevet meget om forholdet mellem videnskab og religion, og det meste bekræfter på den ene eller den anden måde opfattelsen af at der er tale om et modsætningsfuldt forhold. Vi kender alle historien om retssagen mod Galilei, der af Kirken blev så uretfærdigt dømt til tilbagekaldelse af sin tro på det kopernikanske verdensbillede, og hvordan han alligevel trodsigt hvi-skede ned mod kirkegulvet, at jorden nu bevægede sig alligevel. Næsten lige så kendt er konfrontationen mellem biskop Wilberforce og T. H. Huxley i Oxford, hvor Wilberforce forsøgte at score et billigt, teologisk point på evolutionslærens bekostning ved at spørge, hvorvidt Huxley ville foretrække at stamme fra en abe på sin bedstemoders eller bedstefaders side. Ifølge legenden pulveriserede Huxley Wilberforce ved elegant at lade det fremstå, at han hellere ville have en abe som forfader end en biskop; især en der misbrugte sit embede til at udtale sig om ting, han ikke vidste noget om.

Huxley fik god dækning fra den progressive presses side, der fremstillede udvekslingen som en kamp mellem den dog-